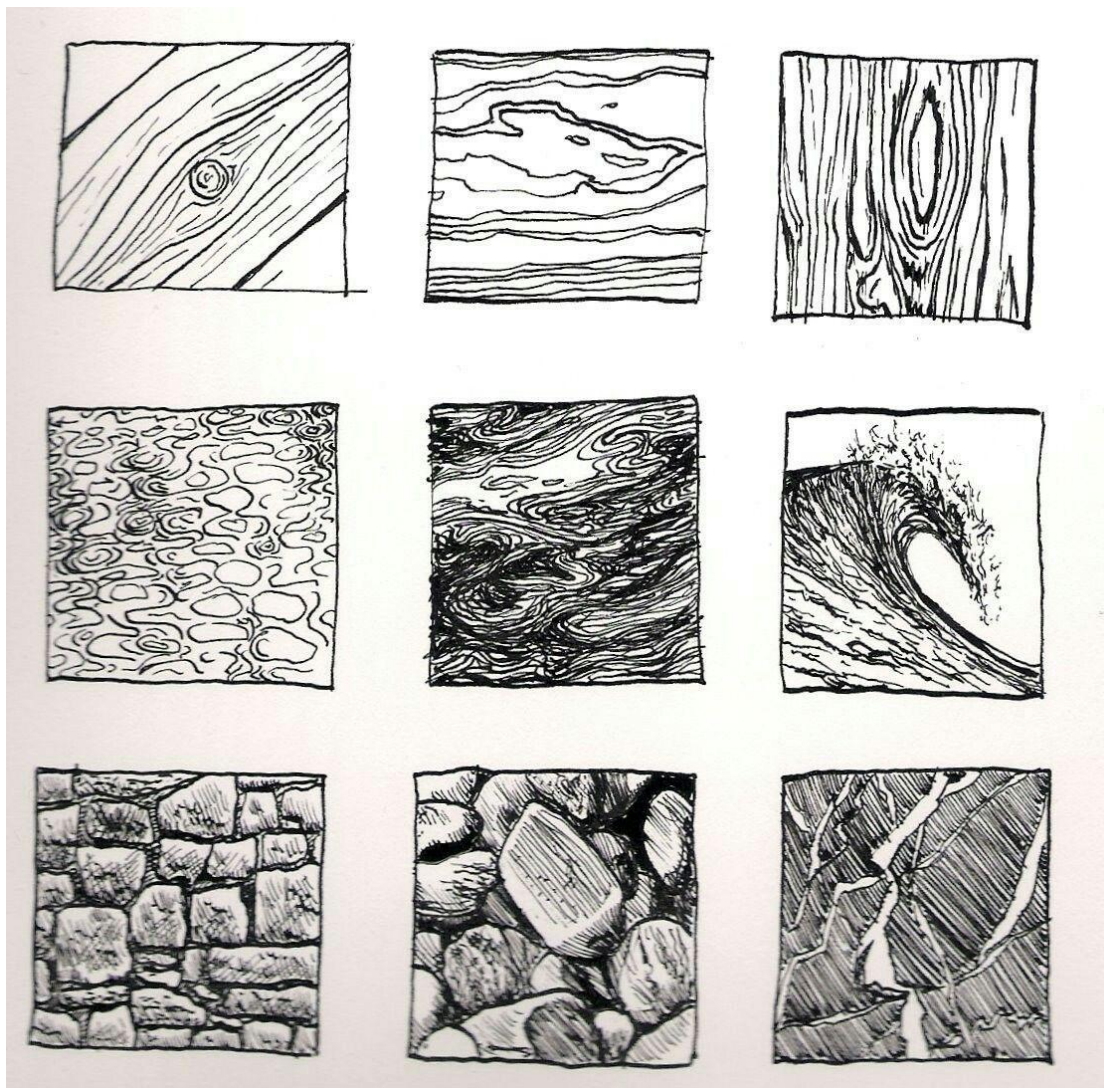

Η ΥΦΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

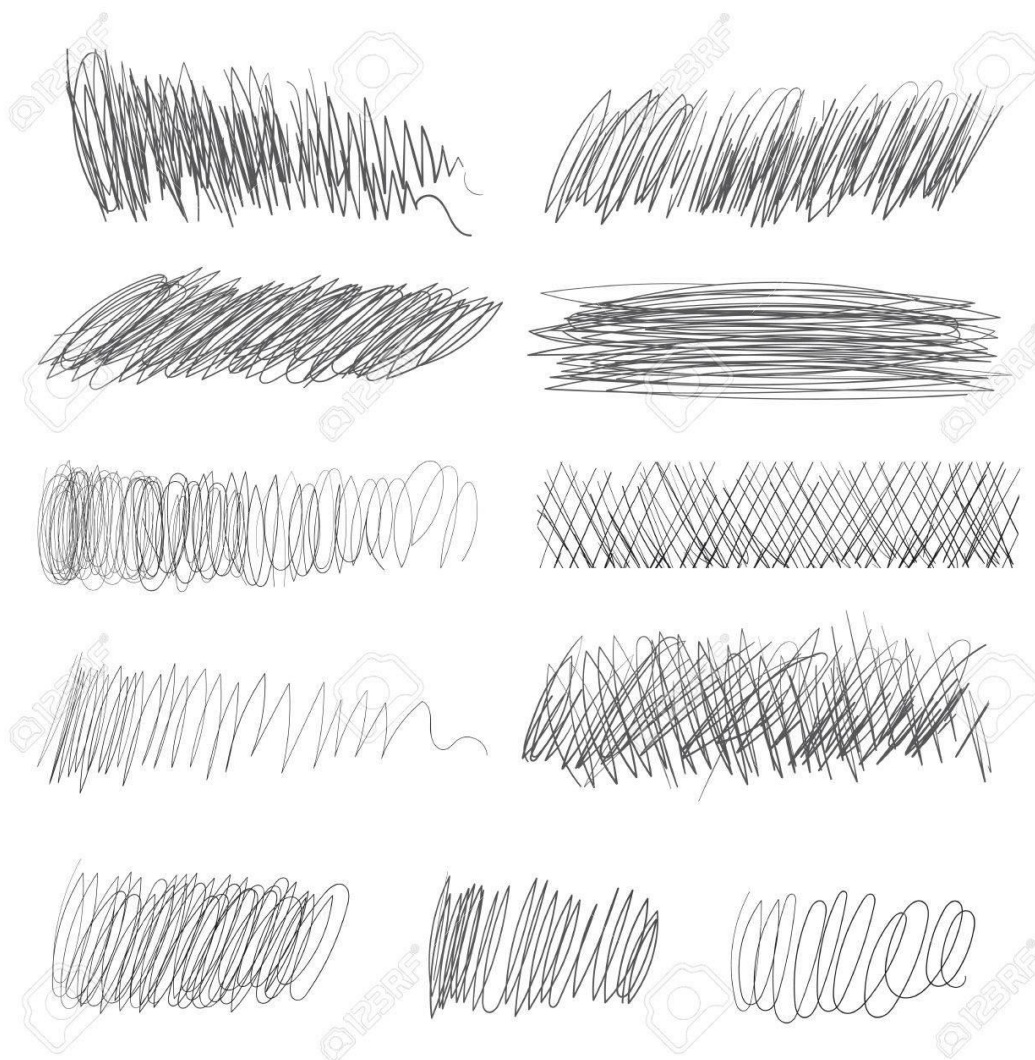
Όταν μιλάμε για σχέδιο αναφερόμαστε στην **χρήση της γραμμής** από έναν καλλιτέχνη για να κατασκευαστεί μια εικόνα. Το σχέδιο μπορεί να είναι ασπρόμαυρο ή μονοχρωματικό, να έχει τόνους ή κάποια ακόμη χρώματα, να είναι μια σημείωση για μετέπειτα έργο ή να είναι το τελικό αποτέλεσμα.

Συνηθισμένα μέσα σχεδίου είναι το μολύβι και το κάρβουνο σε χαρτί, η σινική μελάνη, οι μαρκαδόροι, το στυλό, η κιμωλία και τα χρωματιστά μολύβια. Υπάρχει μία ρευστότητα στον διαχωρισμό σχεδίου και ζωγραφικής που οφείλεται στην πολυμορφία των τεχνικών και στην διπλή προσωπικότητα κάποιων υλικών όπως τα χρωματιστά παστέλ και μολύβια.

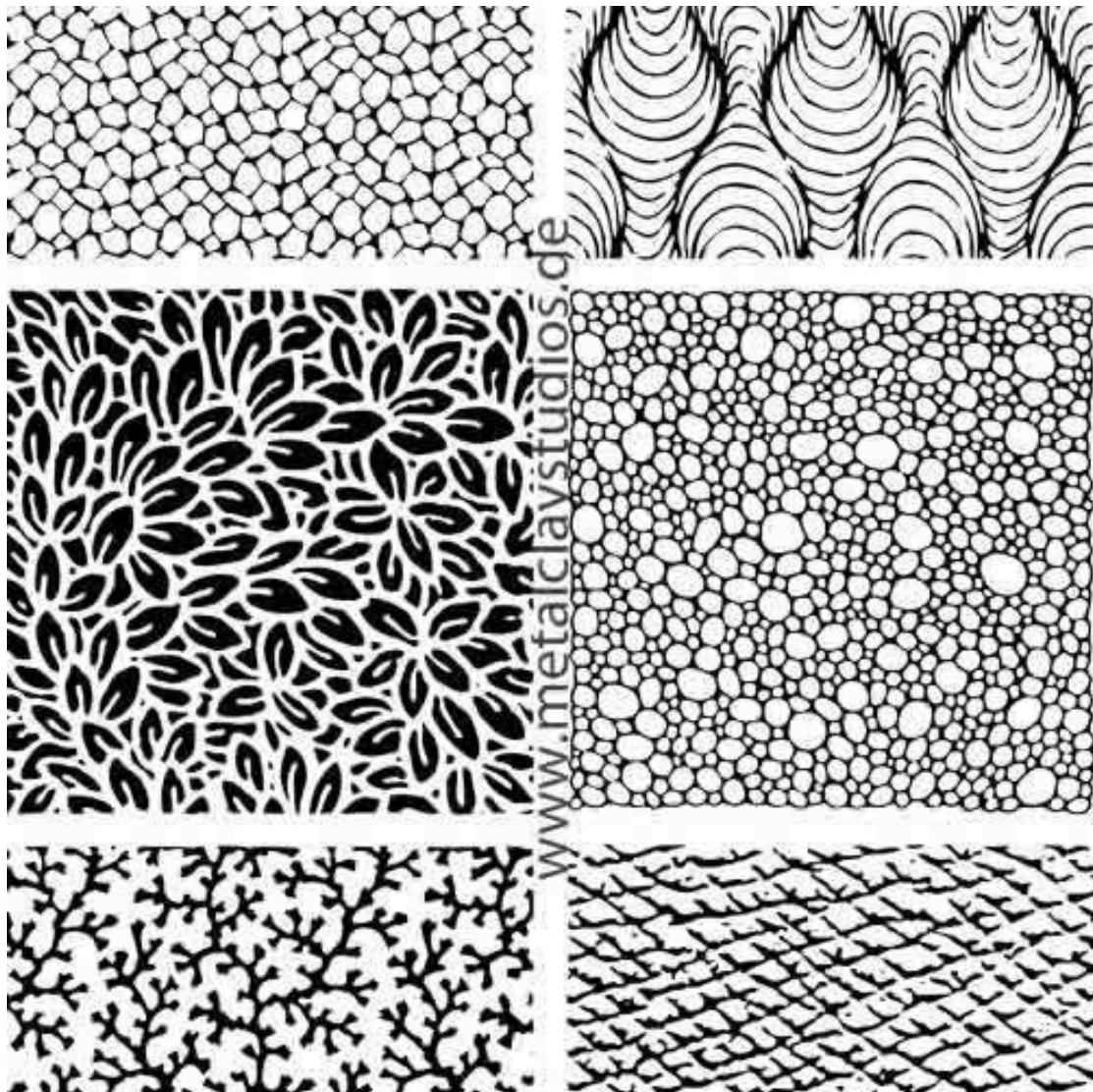
Η υφή έχει σχέση με τη γραμμή, που είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό στοιχείο του σχεδίου. Ο ρόλος της είναι ποικίλος. Έτσι η γραμμή χρησιμοποιείται:

- **να δηλώσει τις άκρες.** Το πρώτο πράγμα που μας βοηθάει να καταλάβουμε όρια είναι να τραβήξουμε τις γραμμές που τα περιγράφουν. Η γραμμή ορίζει και ξεχωρίζει.

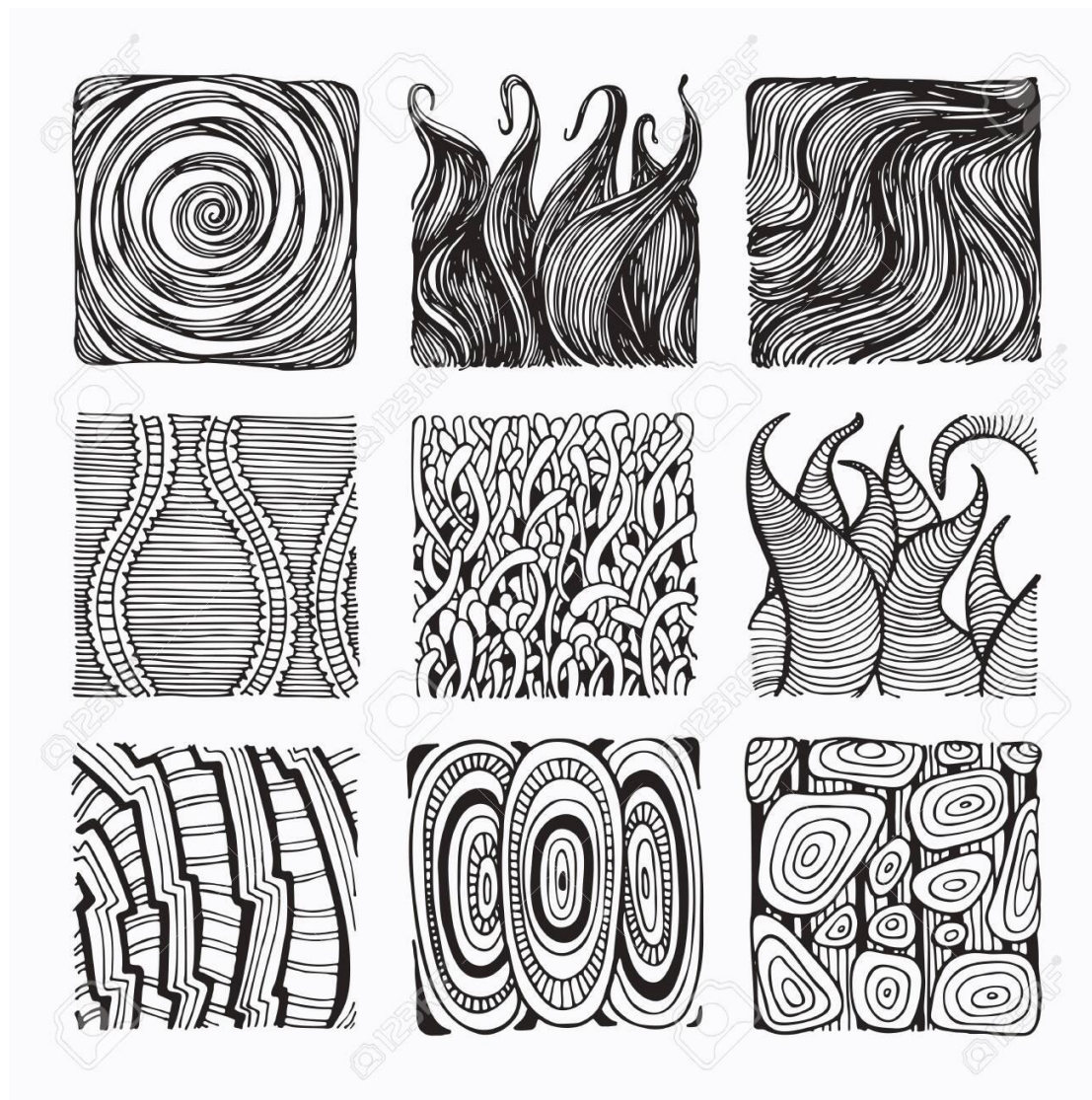
- **να ξεχωρίσει επίπεδα.** Το αναμφίβολο όριο στο οποίο το πάτωμα συναντά τον τοίχο, ή πιο γεωμετρικά η ακμή του κύβου ορίζουν την αλλαγή από το ένα επίπεδο στο άλλο. Ανάλογα με την τοποθέτησή μας σαν παρατηρητή η γραμμή μεταφέρει το μέσα, σαν εσωτερικό δωματίου, ή το έξω σαν την περιγραφή του τοίχου. Έτσι υποδηλώνεται το τέλος του επιπέδου βάσης και δηλώνεται ο χώρος.

- **να διαφοροποιήσει αλλαγές στο χρώμα.** Συχνά την απότομη αλλαγή στο χρώμα την υποδηλώνουμε με μία γραμμή, πχ. σε ένα ριγέ ύφασμα.
- **να σημειώσει αλλαγές στον τόνο.** Πιο εύκολο να την αντιληφθούμε είναι η χρήση της γραμμής για να ορίσει αλλαγή στον τόνο και να οριοθετήσει τις αντιθέσεις στο φως και τη σκιά. Η σκιά είναι για τον ζωγράφο άλλο ένα σχήμα που ζητά να οργανωθεί, μια αντίστιξη στην φωτεινότητα του φωτός που έχει σχήμα και περίγραμμα το ίδιο υπαρκτό με το αντικείμενο που την προκαλεί.

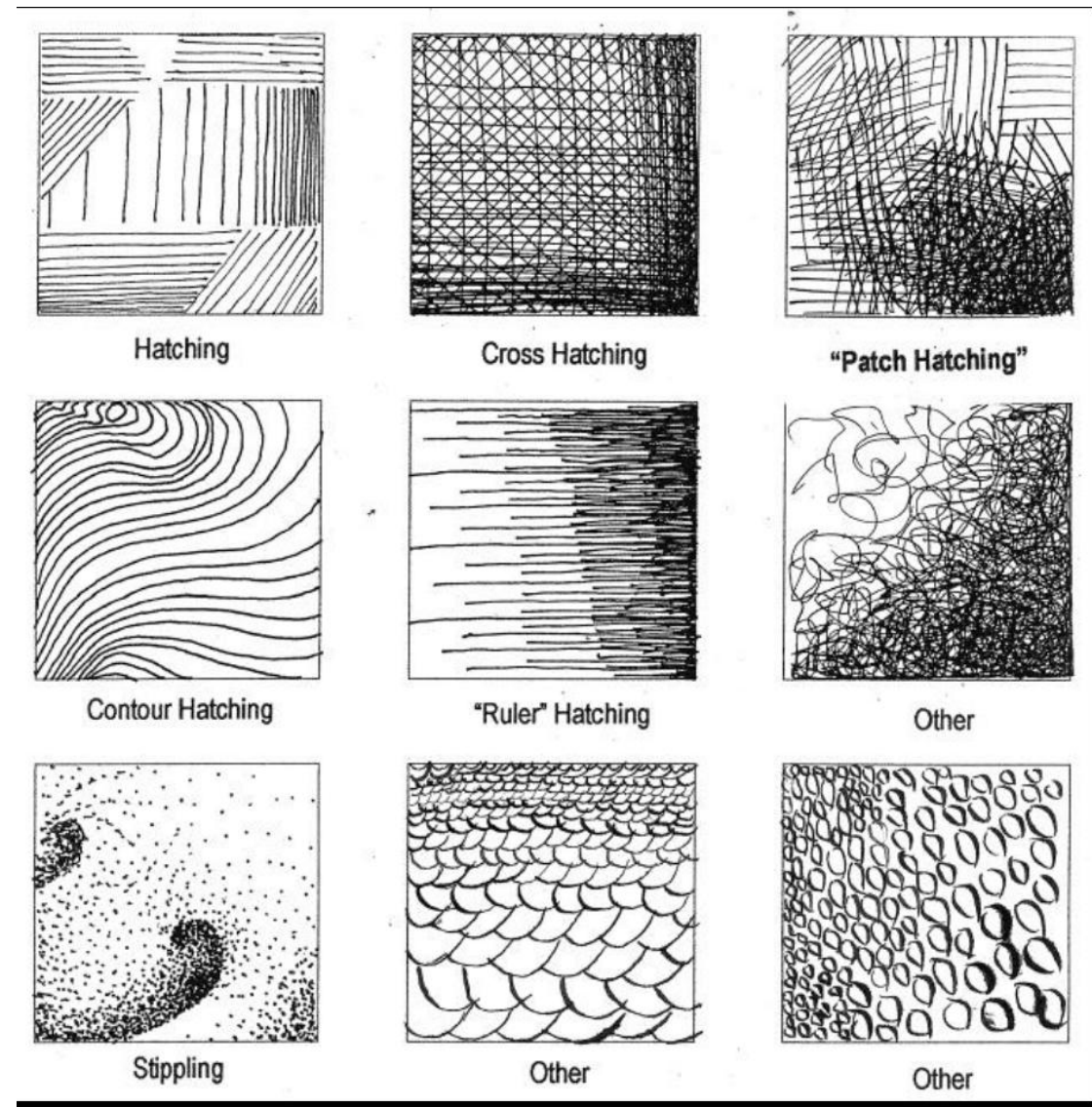
• **να εξηγήσει το σχήμα πχ πως είναι οι πτυχώσεις σ' ένα πανί.** Ο σχεδιασμός των πτυχώσεων είναι μια κλασική άσκηση σχεδιαστικής δεξιότητας ιδιαίτερα απαιτητική στην οργάνωση του ρυθμού των γραμμών και των τόνων. Συχνά η κίνηση που έχει ένα ύφασμα αποτυπώνεται με την γραμμή, όπως και ο όγκος που καθορίζεται από τις πτυχώσεις του.

• **να σημειώσει περιγράμματα.** Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ δεν υπάρχουν περιγράμματα στη φύση η χρήση της γραμμής και των περιγραμμάτων υπήρξε ο επικρατέστερος τρόπος σχεδίασης μέχρι την πρώιμη αναγέννηση.

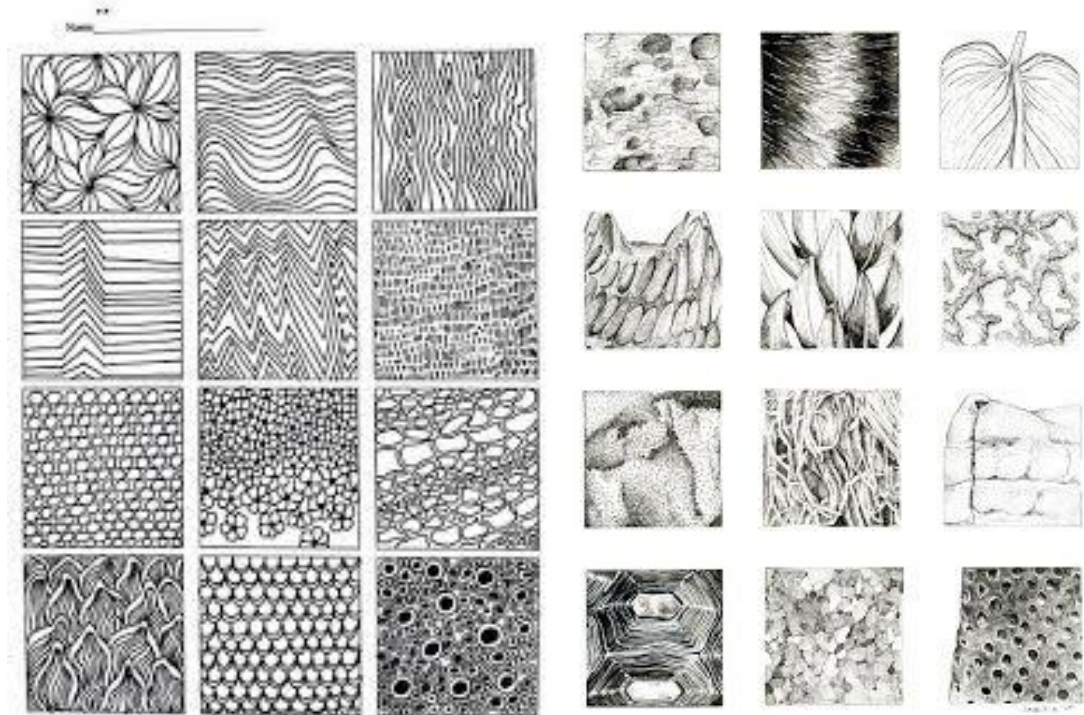
Όταν αγγίζουμε ή βλέπουμε ένα έπιπλο, ένα ρούχο, ένα γλυπτό ή ένα κτίριο, έχουμε την αίσθηση της υφής του, που μπορεί να είναι λεία, τραχιά, βελούδινη, μαλακή, σκληρή κτλ. Η υφή είναι ιδιότητα της επιφάνειας των αντικειμένων που αντιλαμβανόμαστε με την αφή και την όραση. Στην αρχαιότητα οι επιφάνειες των κτιρίων ήταν ζωγραφισμένες ή ανάγλυφες.

Στη σύγχρονη εποχή οι αρχιτέκτονες χρησιμοποιούν διάφορα υλικά που με την υφή τους εμπλουτίζουν τις κατασκευές. Οι γλύπτες πλάθοντας, σκαλίζοντας ή λειαινώντας το υλικό τους, του δίνουν μια συγκεκριμένη υφή που συμβάλλει στο νόημά του.

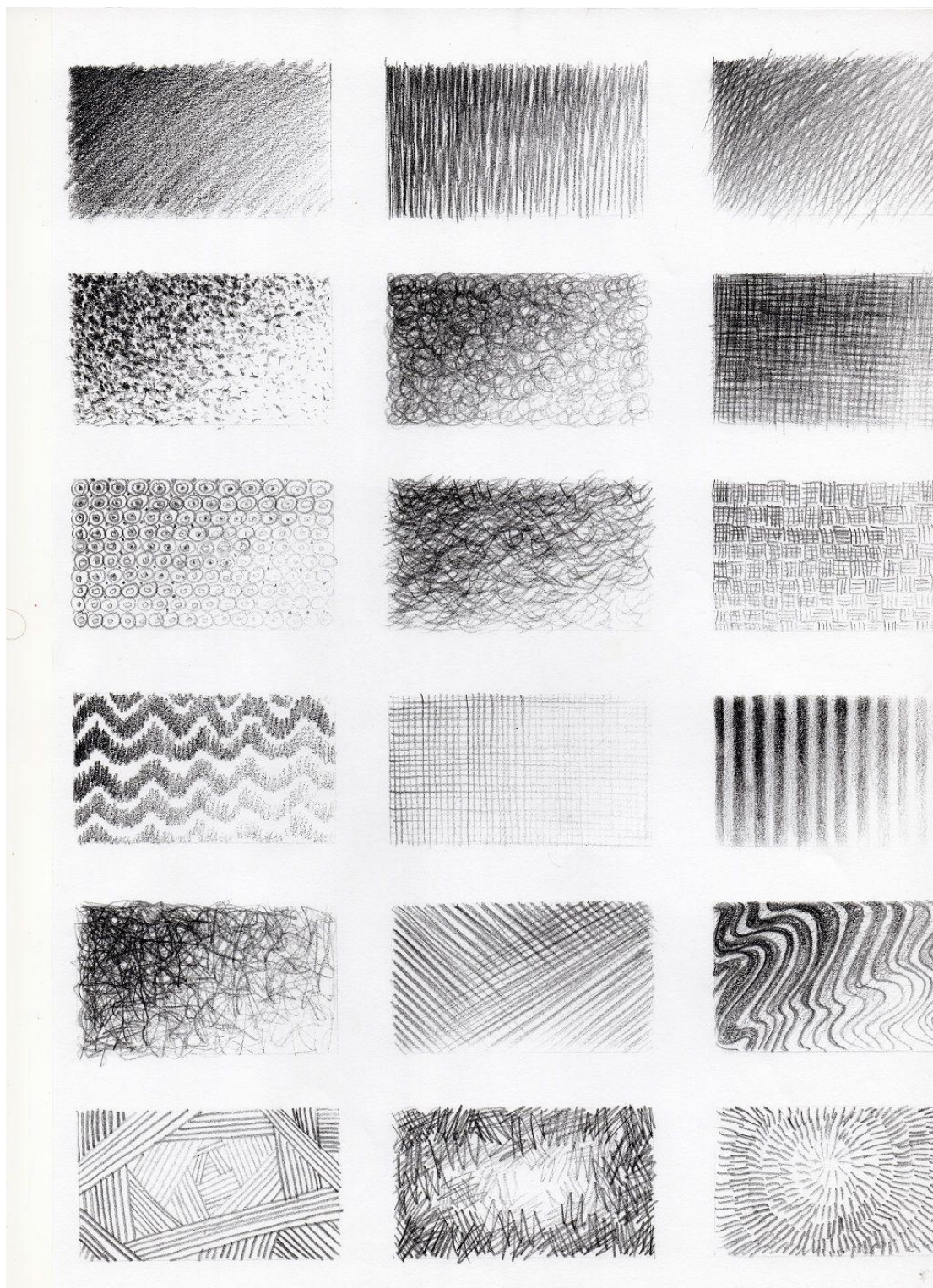
Στη ζωγραφική, η υφή των αντικειμένων μπορεί να υπονοείται, ώστε να την αντιληφθούμε με την όραση. Όμως, ένας πίνακας ζωγραφικής έχει και την πραγματική υφή της επιφάνειάς του, η οποία διαφοροποιείται με το πλάσιμο των χρωμάτων.

Οι μοντέρνοι ζωγράφοι χρησιμοποιούν συχνά μαζί με τα χρώματα διάφορα άλλα υλικά, όπως χώμα, άμμο ή κερί και δημιουργούν υφές που στην εικαστική γλώσσα ονομάζονται **ματιέρες**.

- Οι καλλιτέχνες εξασκούνταν πάνω στο σχέδιο υφής μελετώντας διάφορα αντικείμενα: **ξύλο, πέτρα, καλάμι, μεταλλικά αντικείμενα, γυαλί, το νερό της θάλασσας, το νερό της λίμνης, κ.τ.λ..**
- Άλλη «υφή» είχε το **ΦΩΣ** και άλλη η **ΣΚΙΑ**.
- Επίσης δούλευαν το ασπρόμαυρο σε όλες τις **πιθανές τονικές διαβαθμίσεις** προκειμένου να επιτύχουν το κατάλληλο αποτέλεσμα **σχεδιαστικής υφής**.

- Άλλα παραδείγματα σχεδιαστικού στυλ υφής + διαβαθμίσεων:

ΓΛΩΣΣΑΡΙ – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΜΑΣΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΥΦΗΣ:

Μιχαήλ Αγγελος (Michelangelo Buonarroti, 1475-1564): Ο ζωγράφος, γλύπτης και αρχιτέκτονας της περιόδου της Αναγέννησης έζησε ανάμεσα στη Φλωρεντία και τη Ρώμη όπου δημιούργησε τα περίφημα έργα του (τοιχογραφίες στο θόλο του Παπικού παρεκκλησίου Καπέλα Σιξτίνα, τα γλυπτά Πιετά και Δαυίδ, την πλατεία του Καπιτωλίου, το Παλάτσο Φαρνέζε κ.ά.).

<http://www.scultura-italiana.com/Galleria/Michelangelo/index.html>

Αναγέννηση: Η «νέα» εποχή στην κοινωνία, τον πολιτισμό και τις τέχνες που ξεκίνησε το 14ο αιώνα στις πόλεις - κράτη της Ιταλίας και εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη. Ως κύρια χαρακτηριστικά μπορούν να αναφερθούν η αυξανόμενη κοσμική εξουσία, η πίστη στη δύναμη και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και η αναγέννηση της παλαιάς τέχνης Ελλήνων και Ρωμαίων με την ταυτόχρονη ανανέωσή της.

Μπαρόκ: Όρος που αφορά τις τέχνες του 16ου-17ου αιώνα με χαρακτηριστικά το υπερβολικό, την αντίθεση, την κίνηση και το δυναμισμό, τη θεατρικότητα, τον εμπλουτισμό με διακοσμητικά στοιχεία κά.

Ερνστ (Max Ernst, 1891-1976): Ο Γερμανός Σουρεαλιστής ζωγράφος επινόησε και χρησιμοποίησε διάφορες τεχνικές (φροτάζ, ντεκολάζ) ώστε να εισαγάγει στη δημιουργία του εικαστικού έργου το τυχαίο (κάτι αντίστοιχο με την αυτόματη γραφή στη λογοτεχνία).

http://www.metmuseum.org/special/Max_Ernst/images.asp και <http://www.ten-dreams.org/ernst.htm>

Σουρεαλισμός - Υπερρεαλισμός: Καλλιτεχνικό κίνημα ποιητών (Μπρετόν, Ελιάρ) ζωγράφων και γλυπτών (Νταλί, Ερνστ, Αρν) που ξεκίνησε το 1924, είχε ως στόχο την ανάμειξη του λογικού με το παράλογο και, χρησιμοποιώντας τα όνειρα, το τυχαίο και τον αυτοματισμό, τη δημιουργία μιας νέας πραγματικότητας. Στην Ελλάδα εκπρόσωποι του Υπερρεαλισμού υπήρξαν ο Εγγονόπουλος (ποίηση και ζωγραφική) και ο Εμπειρικός (ποίηση).

Καραβάτζιο (Michelangelo Merisi da Caravaggio, 1573-1610): Ο Ιταλός ζωγράφος της περιόδου του Μπαρόκ ζωγράφιζε θέματα που σπάνια είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν, ενώ απέδωσε γνωστά βιβλικά θέματα με έναν τρόπο που απείχε από τα καθιερωμένα πρότυπα της εποχής, θυμίζοντας συχνά σκηνές της καθημερινότητας. Διαμόρφωσε ένα ρεαλιστικό ύφος στη ζωγραφική με τη χρήση φωτοσκιάσεων και φωτεινών αντιθέσεων.

<http://www.caravaggio.com/#>

Ποπ Αρτ: Καλλιτεχνικό κίνημα που εκδηλώθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '50 στις ΗΠΑ (Γουόρχολ, Λιχτενστάιν, Όλντενμπουργκ) και μεταφέρθηκε στη Μ.Βρετανία (Μπλέικ, Χόκνεϊ, Χάμιλτον). Η βασική ιδέα ήταν ότι η μαζική, λαϊκή κουλτούρα της μεγαλούπολης (κινηματογραφικές ταινίες, διαφημίσεις, μουσική ποπ, κόμικς) και τα καταναλωτικά αγαθά μπορούσαν να γίνουν η πρώτη ύλη μιας νέας αισθητικής και μιας νέας τέχνης.

- **ΑΣΚΗΣΗ:** Εκτυπώστε την κάτωθι εικόνα.
- Προσπαθήστε να σκιάσετε ή να αποδώσετε με σχεδιαστικές υφές τα πλαίσια ή μέρη της όλης σύνθεσης:

